

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र

एम. ए. भाग १ व २ सत्र १ ते ४ समाजशास्त्र (जुना अभ्यासक्रम)

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२४ परीक्षा

आपण दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये प्रवेश घेतल्याबद्दल आपले स्वागत. एम. ए. भाग १ व २ या अभ्यासक्रमामध्ये प्रत्येक विषयासाठी ८० गुणाची लेखी परीक्षा + २० गुणांचे स्वाध्याय अशी सत्र परीक्षापध्दती लागू आहे. एम. ए. भाग १ व २ सत्र १ ते ४ साठी जुन्या अभ्यासक्रमानुसार प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्यांकरिता स्वाध्याय प्रश्न सोबत देत आहोत. सदरचे स्वाध्याय खाली दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे पूर्ण करून आपल्या अभ्यास केंद्राकडे जमा करणे आवश्यक आहे. दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या मुख्य कार्यालयामध्ये स्वाध्याय स्वीकारले जाणार नाहीत.

नियम :

1. सत्र परीक्षामध्ये प्रत्येक पेपरसाठी लेखी परीक्षा ८० गुण व स्वाध्याय २० गुण अशी एकूण १०० गुणांची आहे.
2. सत्र १ ते ४ करिता प्रथम पुनर्प्रवेशित विद्यार्थ्यांनी (Repeater) तुम्ही निवडलेल्या प्रत्येक पेपरसाठी एक असे स्वाध्याय पूर्ण करावयाचे आहेत. स्वाध्याय लिहिण्याकरिता आखीव कागद / A4 size paper वापरावा.
3. स्वाध्याय उत्तरपत्रिकेच्या मुखपृष्ठावर आपण प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाचे नाव, वर्ष, तुमचा परीक्षेचा बैठक क्रमांक, नोंदणीप्रमाणे नाव, पत्ता (कायमस्वरूपी), विषय, PRN व मोबाईल नंबर (कायमस्वरूपी) लिहिणे आवश्यक आहे. (मुख्यपृष्ठ / Cover Page यासोबत दिलेले आहे ते Download करून वापरावे)
4. लिहून पूर्ण केलेले सर्व पेपर्सच्या स्वाध्यायावर आपला परीक्षा बैठक क्रमांक (Exam seat No.) लिहूनच प्रवेशासाठी निवडलेल्या अभ्यास केंद्रावर विहित वेळेत पोहोच करावेत (बैठक क्रमांक विद्यापीठाच्या www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध होतील.) स्वाध्याय जमा करताना स्वाध्यायासोबत हॉलतिकीटची झेरॉक्स प्रत जोडावी.
5. विद्यार्थ्यांनी स्वाध्याय अभ्यास केंद्रामध्ये जमा करणेच्या अंतिम तारखा स्वतंत्र परिपत्रकाद्वारे www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावरील Distance Education → Online Notice Board (http://www.unishivaji.ac.in/distedu/notice_board.aspx) या लिंकवरती नंतर प्रसिध्द करण्यात येतील यांची संबधितांनी नोंद घ्यावी.
6. एकदा स्वाध्यायांचे मूल्यांकन झाल्यानंतर त्यांचे पूर्णमूल्यांकन व श्रेणीसुधार केले जाणार नाही. त्याची फोटोकॉपी मिळणार नाही.
7. जे विद्यार्थी दिलेल्या वेळेत स्वाध्याय जमा करतील त्याच विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जातील. जे विद्यार्थी स्वाध्याय जमा करणार नाहीत अशा विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे

गुण दिले जाणार नाहीत. त्यास दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार राहणार नाही.

विशेष सूचना

- दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या सर्व मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रावर संपर्क सत्राचे आयोजन केले जाते. तरी विद्यार्थ्यांनी वेळोवेळी अभ्यास केंद्र समन्वयक यांच्याशी संपर्क साधून संपर्क सत्र, परीक्षा वेळापत्रक, हॉलतिकीट, निकाल इत्यादी बाबत माहिती घ्यावी. तसेच वेळोवेळी विद्यापीठ संकेतस्थळाला भेट देवून अद्ययावत माहिती जाणून घ्यावी.
- आपण निवडलेल्या विषयाप्रमाणे स्वयंअध्ययन साहित्य घेणे, आपल्या पाठयक्रमाचा अभ्यासक्रम (Syllabus) प्राप्त करून घेणे व त्याप्रमाणे अध्ययन करणेची जबाबदारी विद्यार्थ्यांची आहे.
- आपल्या रजिस्ट्रेशन फॉर्मवर असलेल्या अभ्यासकेंद्रामध्येच स्वाध्याय जमा करावयाचे आहेत जर दुसऱ्या अभ्यासकेंद्रावर स्वाध्याय जमा केले तर स्वाध्यायाचे गुण आपल्या गुणपत्रिकेवर येणार नाहीत व त्यासाठी दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार असणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.

स्वाध्याय उत्तर पत्रिकेचे मुखपृष्ठ (Cover Page)

अभ्यासक्रमाचे नांव : .....

(बी.ए./बी.कॉम. भाग 1 एम.ए./एम कॉम भाग 1 व 2)

सत्र : .....

(पहिले/दूसरे/तिसरे/चौथे/पाचवे/सहावे)

विषय : .....

परीक्षा बैठक क्रमांक

1. अभ्यास केंद्राचे नाव -----

2. विद्यार्थ्यांचे पूर्ण नाव -----

3. पूर्ण पत्ता : -----

----- पिन कोड नं.-----

4. मोबाईल क्रमांक : लॅण्डलाईन क्रमांक :

5. अभ्यासक्रमाचे नाव : ----- सत्र -----

6. पेपरचे नाव : -----

7. पेपर क्रमांक : -----

8. सबजेक्ट कोड : -----

9. परीक्षा बैठक क्रमांक -----

(ज्या परीक्षेसाठी स्वाध्याय जमा करत आहे)

10. पी.आर.एन. : -----

11. स्वाध्याय जमा करण्याचा दिनांक : -----

12. विद्यार्थ्यांची स्वाक्षरी : -----

(फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता)

मिळालेले गुण : -----

परीक्षकांची स्वाक्षरी : -----

M.A. Part I Sem. I to IV Sociology (Old Syllabus)
Assignment Question October / November 2024 Exam
एम. ए. भाग १ सत्र १ व २ समाजशास्त्र (जुना अभ्यासक्रम)
स्वाध्याय प्रश्न ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२४ परीक्षा

(प्रत्येक प्रश्नास 20 गुण)

M.A. Part I Sem I Sociology : Classical Sociological Traditions: Marx, Weber, Durkheim.

- 1 समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या विकासातील सामाजिक, राजकीय, आणि आर्थिक घटकाचे योगदान स्पष्ट करा.
किंवा
- 2 मार्क्सचा द्वंद्वत्मक भौतिकवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

- 1 Explain the social, political and economic factors that contributed to the development of sociological theory.

OR

- 2 Explain Marx's theory of dialectical materialism.
-

M.A. Part I Sem I Sociology : Understanding Indian Society

- 1 आधुनिकीकरणाच्या परिणामाची चर्चा करा.
किंवा
- 2 आदिम संकल्पना आणि त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- 1 Discuss the Modernization and its Impact

OR

- 2 Define the concepts of tribes and their characteristics.
-

M.A. Part I Sem I Sociology : Social Movements in India

- 1 भारतातील सामाजिक चळवळीच्या प्रकारचे वर्णन करा.
किंवा
- 2 कामगार आणि कामगार संघटना या विषयी सविस्तर लिहा.

- 1 Describe types of Social Movements in India.

- 2 Write in details on Labour and trade union movement.
-

M.A. Part I Sem I Sociology : Rural Society in India

- 1 ग्रामीण समाजाच्या अध्यनातील मार्क्सवादी दृष्टीकोन विशद करा.
किंवा
- 2 भारतातील शेतकरी चवळीचे विश्लेषण करा.

- 1 Elaborate the Marxist perspective in the study of rural study.

OR

- 2 Analyses the Farmers Movements in India
-

M.A. Part I Sem I Sociology: Education and Society

- 1 उच्च शिक्षणातील समस्या आणि आव्हाने स्पष्ट करा.
किंवा
- 2 शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.

- 1 Explain the Higher Education Problems and challenges.

OR

- 2 Explain the importance of educational Sociology.
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Classical Sociological Traditions: Pareto, Cooley and Mead.

- 1 पारेटोच्या तार्किक आणि अतार्किक क्रियेची चर्चा करा
किंवा
  - 2 प्राथमिक समूहाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये लिहा
  - 1 Discuss on Pareto's Logical and Non logical actions.
OR
  - 2 Explain The meaning and characteristics of Primary Groups
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Perspectives on Indian Society

- 1 लुईसडूमो यांच्या प्राच्यविद्या दृष्टीकोणाची चर्चा करा .
किंवा
  - 2 ए .आर .देसाई यांच्या मार्क्सवादी सिद्धांताचे विश्लेषण करा .
  - 1 Discuss on Louis Demounts ideological perspective.
OR
  - 2 Analysis the Marxist theory of A.R.Desai
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Social Movements in India

- 1 नेतृत्वाचे प्रकार आणि भूमिकांची चर्चा करा.
किंवा
  - 2 कोणत्याही दोन नव सामाजिक आंदोलनाची चर्चा करा.
  - 1 Discuss The Role and Types of Leadership
OR
  - 2 Discuss any two new Social Movements in India
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Sociology of Change and Development

- 1 गांधीवादी विकासाचे वर्णन करा .
किंवा
  - 2 सामाजिक बदलाच्या घटकाचे विश्लेषण करा .
  - 1 Describe the Gandhian Path of Development
OR
  - 2 Analysis of the factors of social change.
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Urban Society in India

- 1 शहराच्या विकासाच्या कोणत्याही दोन सिद्धांताचे विश्लेषण करा
किंवा
  - 2 स्थलांतर आणि शहरीकरण यावर दीर्घ चर्चा करा.
  - 1 Analysis of any two theories of Urban Development.
OR
  - 2 Discuss briefly on Migration and Urbanization.
-

M.A. Part I Sem II Sociology : Political Sociology

- 1 विलफ्रेड परेतोच्या अभिजन सिद्धांताची चर्चा करा
किंवा
- 2 राजकीय सामाजीकीकरणाचा अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा
- 1 Discuss Wilfredo Pareto elites theory.

OR

- 2 Explain the meaning and importance of political socialization.s
-

M.A Part II Sem III Sociology : Modern Sociological Theories

1 आधुनिक स्त्रीवाद स्पष्ट करा.

किंवा

2 संघर्ष सिद्धान्त स्पष्ट करा.

1 Explain the postmodern feminist perspective

OR

2 Explain the conflict theory

M.A Part II Sem III Sociology : Methodology of Social Research (with practical)

1 ग्रहीतकाचा अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा

किंवा

2 ग्रहीतकाचे प्रकार विशद करा

1 Explain the meaning and importance of hypothesis.

OR

2 Elaborate the types of Hypotheses

M.A Part II Sem III Sociology : Globalization and Society

1 नागरी समाजावरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव चर्चा करा.

किंवा

2 जागतिकीकरणाची प्रभेदक वैशिष्ट्ये लिहा

1 Discuss the impact of globalization of Urbanization

OR

2 Explain the silent features of globalization

M.A Part II Sem III Sociology : Sociology of Migration

1 अंतर्गत स्थलांतर आणि स्थलांतराचे प्रवाह स्पष्ट करा.

किंवा

2 स्थलांतराच्या प्रत्यक्ष पद्धतीतील निश्चित आधीच्या तारखेला राहण्याचे ठिकाण या विषयी चर्चा करा.

1 Define the internal migration and Explain streams of Migration.

2 Discuss on direct method of estimating migration Place of Residence at a fixed Prior date.

M.A Part II Sem III Sociology : Society and Human Rights

- 1 डॉ . बी. आर. आंबेडकर यांचे मानवाअधिकारा विषयीचे योगदान स्पष्ट करा
किंवा
- 2 मानवीअधिकारा बाबतच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

- 1 Explain the Contribution of Dr. B.R. Ambedkar to Human Rights
OR
  - 2 Discuss the theories of Human Rights
-

M.A. Part II Sem IV Sociology : Recent Trends in Sociological Theory

- 1 जेफ्री.सी.अलेक्झांडरच्या नवंप्रकार्यवादाच्या वैशिष्ट्याची चर्चा करा.
किंवा
  - 2 जॉर्ज लुकाक्स, अन्टिनिओ ग्रामशी यांच्या हेगेलीयन मार्क्सवादाचे मूल्यमापन करा.
- 1 Discuss the Characteristics of Neo functionalism by Jeffrey C. Alexander
OR
  - 2 Evaluate the Hegelian Marxism: Georg Lucas, Antonio Gramsci.
-

M.A. Part II Sem IV Sociology : Data Collection and Analytical Procedures

- 1 प्राथमिक स्रोतांच्या तथ्य संकलनाची चर्चा करा
किंवा
  - 2 केंद्रीयमापन पद्धतीचे विवेचन करा
- 1 Discuss the Primary sources of data collection.
OR
  - 2 Analyze the Measures of Central Tendency
-

M.A. Part II Sem IV Sociology : Non-Governmental Organizations (NGOs) and Development

- 1 सिमांतिक लोकांचा विकास करण्यासाठी बिगरशासकीय संघटनाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
  - 2 बिगरशासकीय संघटना स्वरूप, संकल्पना विशद करा.
- 1 Explain the role of NGOs to the development of marginalized people.
OR
  - 2 Elaborate the nature, Concept and Definitions of NGOs.
-

M.A. Part II Sem IV Sociology : Rural Development in India

- 1 ग्रामीण विकासातील अडथळे स्पष्ट करा.
किंवा
  - 2 ग्रामीण विकासामध्ये महात्मा गांधी, पंडित जवाहरलाल नेहरू, आणि डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर यांचे योगदान स्पष्ट करा
- 1 Explain the Obstacles to Rural Development.
OR
  - 2 Explain Contribution of Mahatma Gandhi, Pandit Jawaharlal Nehru and Dr. B. R. Ambedkar in rural development.
-

M.A. Part II Sem IV Sociology : Social Demography

1 लोकसंख्याशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

2 भारतातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम आणि लोकसंख्या धोरण या विषयी चर्चा करा.

1 Explain the meaning, nature and importance of demography.

OR

2 Discuss on the Population Policy and Family Welfare Programs in India

---

M.A. Part II Sem IV Sociology : Sociology and Social Work

1 भारतातील समाजकार्याचा इतिहास स्पष्ट करा.

किंवा

2 सामाजिक कार्यकर्ता आणि त्याची भूमिका यावर चर्चा करा.

1 Explain in details history of Social Work in India

OR

2 Discuss on the Social Worker and his role.
